

Жаңа сабақ кезеңі
Әр топқа жаңа тақырып,
топтарға бөлініп беріледі
және сол тақырыпшалар
бойынша оқушылар постер
жасау арқылы қорғайды

Жалпы желілер- бұл дүние жүзі бойынша таратылған желілер. Ең белгілі және қол жететін жалпы желі - **Интернет** болып табылады. Интернет желісі тұрақты құрылым емес, оны миллиондаған пайдаланушылар ұдайы өзгертіп отырады.

Желідегі компьютерлер жұмысын программа басқарады, ондағы барлық компьютерлердің бір – біріне жіберетін және қабылдайтын ақпараттарды араласпай, тиянақты жеткізілу үшін, олар бір тілмен – ортақ ережемен байланыс жасау қажет. Осындай ортақ ереже *желілік хаттама* деп аталады.

Компьютерлік желілер

Жергілікті желі

Аймақтық желі

Корпоративтік желі

Ауқымды желісі

Компьютерлік желі

Жергілікті желінің түрлері

Топология түрлеріне анықтама

Байланыс арналары

Топология түрлері

Браузер оның түрлері

Интернет желісіне қосылу жолы

Тарихи анықтама

Провайдер

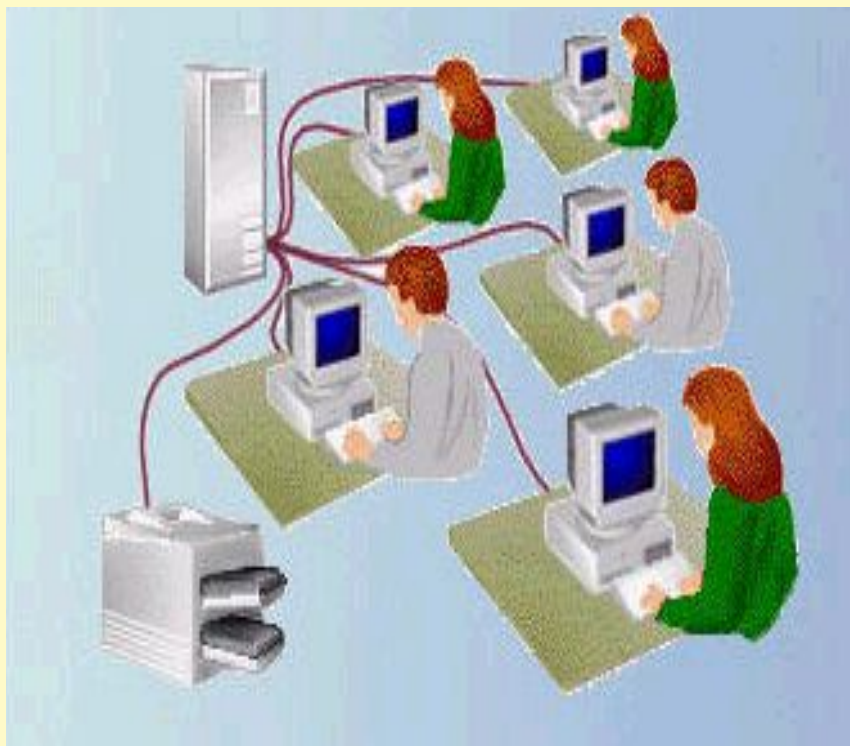
Интернет қызметтері

Сервер

Желілік адаптер, оның түрлері

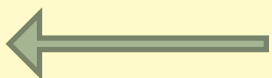
Компьютерлік желі дегеніміз – ресурстарды (дискі, файл, принтер, коммуникациялық құрылғылар) тиімді пайдалану мақсатында бір – бірімен байланыстырылған компьютерлер тізбегі.

Жергілікті желі- бірнеше компьютерлерді біріктіру үшін қолданылады.

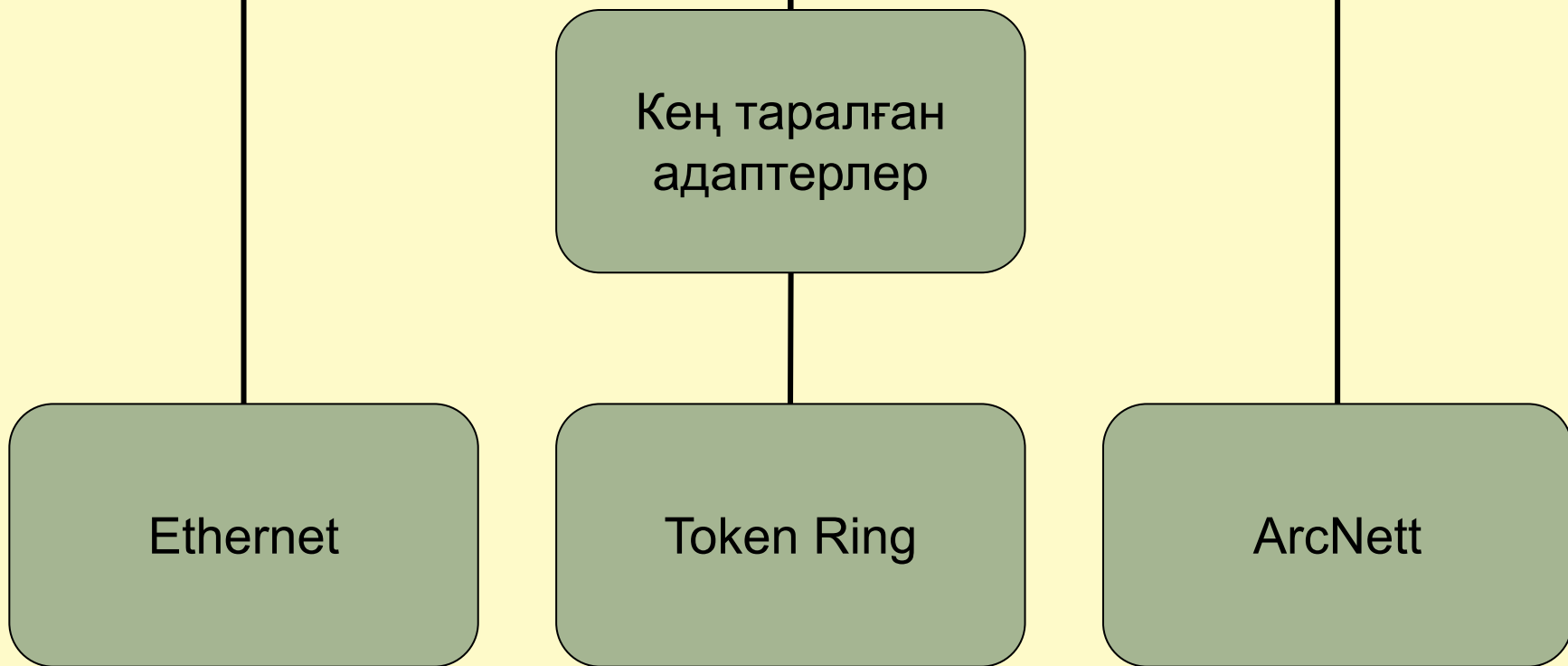
Жергілікті желі шектеулі аймақтағы (бір бөлмеде, бір мекемеде, зауыт немесе бекетте т.с.с) компьютерлерді біріктіреді. Жергілікті желі құрудағы себеп - өндірістік процестерді автоматтандыру, әр түрлі құжаттарды жедел өңдеу.

Жергілікті желіге қосылған әрбір компьютер арнайы тақшамен желілік адаптер жабдықталуы керек. Компьютерлер (желілік адаптерлер) бір-бірімен кабельдер арқылы байланысады.

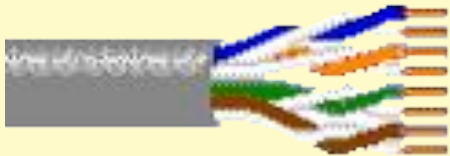

Желілік адаптер- компьютердің байланыс желісімен сәйкестендірілуін қамтамасыз ететін құрылғы.

Байланыс арналары

Кабельдік байланыс сымдары арқылы байланысады.

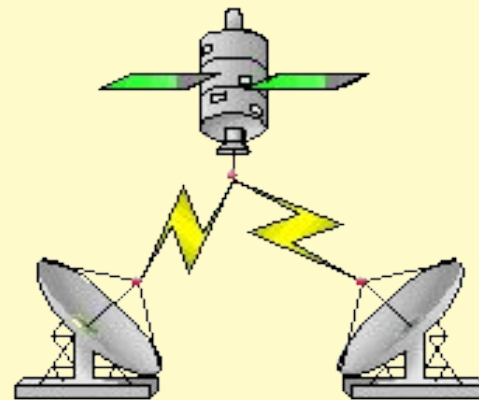
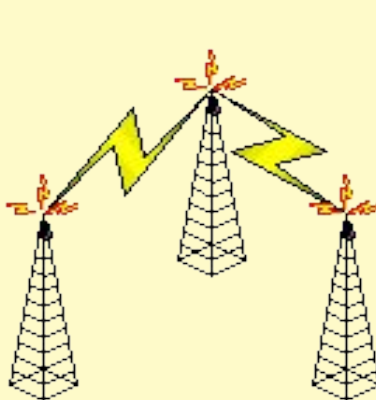
Есілген қоссым

Коаксиалды кабель

Оптогалшық

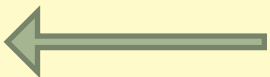

Жергілікті желінің түрлері

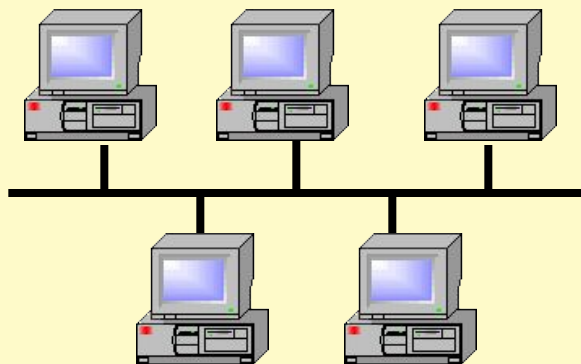
**БІР ОРТАЛЫҚТАН
БАСҚАРЫЛАТЫН ЖЕЛІНІ
«Клиент - сервер» желісі** деп те
айтады:
Клиент – өзіне қызмет көрсетуді
сұрайтын объект (компьютер немесе
программа).
Сервер – басқаға қызмет көрсететін
объект.

***БІР ДЕҢГЕЙЛІ КОМПЬЮТЕРЛЕР
ЖЕЛІСІ (БІР РАНГЫЛЫ)*** – Мұнда
желіні басқаруда барлық
компьютерлер тең құқықты болып
саналады.

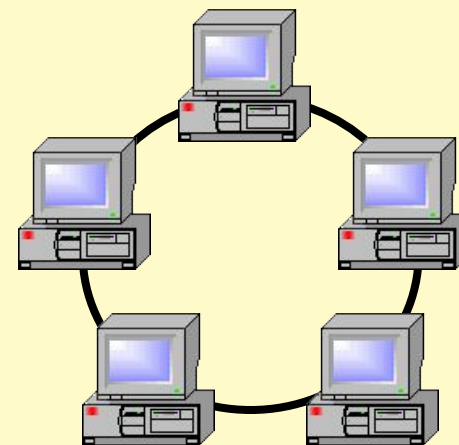
ТОПОЛОГИЯ (БАЙЛАНЫСУ ТӘСІЛІ) БОЙЫНША ЖЕЛІЛЕРДІҢ ЖІКТЕЛУІ:

1.

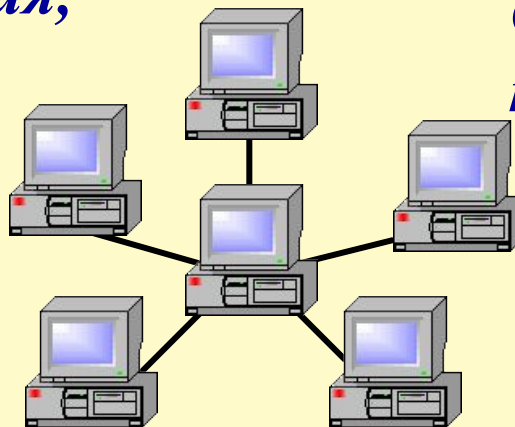
Шиналық топология;

2.

*Сақина
топологиясы;*

3.

Жұлдыз

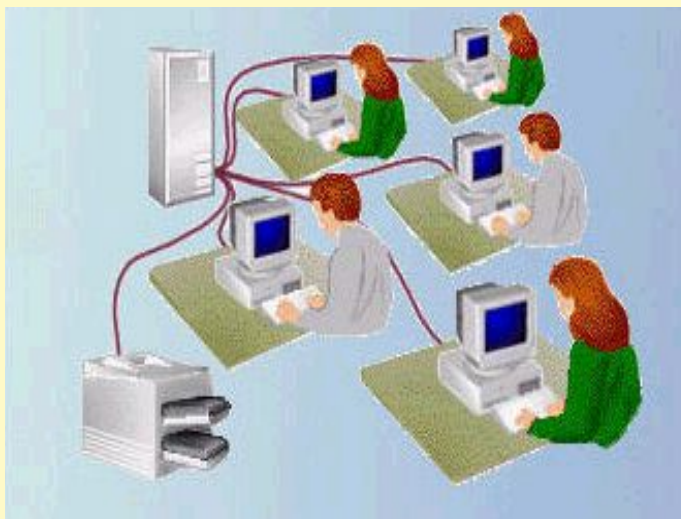

- **Шиналық топология** – мұнда жұмыс станциялары желі адаптерлері арқылы жалпы шинаға немесе магистральға (кабельге) қосылады. Дәл осындай тәсілмен магистральға басқа да желілік құрылғылар қосыла береді. Желінің жұмыс жасау процесінде тасымалданатын ақпарат жөнелтуші станциядан жұмыс станцияларының барлық адаптерлеріне жеткізіледі, бірақ оны тек адресте көрсетілген жұмыс станциясы қабылдайды.
- **Жұлдыз тәрізді топология** – мұнда ортақтандырылған коммутациялық түйін-желілік сервер болуы тиіс, ол барлық мәліметтерді жеткізуді жүзеге асырады. Бұл топологияның артықшылығы – кез келген бір жұмыс станциясының істен шығуы жалпы байланысқа әсер етпейді.
- **Сақиналық топология** – мұнда байланысу арналары тұйықталған сақина бойында орналасады. Жөнелтілген мәлімет біртіндеп барлық жұмыс станцияларын аралап шығады да, оны керекті компьютер қабылдаған соң жұмыс тоқтатылады. Бұл топологияның кемшілігі – кез келген бір жұмыс станциясының істен шығуы жалпы байланысты бұзады.

Бір қала мен ауданда немесе бір мемлекетте орналасқан мекемелердің компьютерлерін өзара біріктіру үшін аймақтық желілер құрылады.

Көптеген ірі мекемелер өз желісінде орналасқан ақпаратты бөгде адамдардың қол сұғуынан сақтау үшін осы мекемеге тиесілі өз желісін, яғни корпоративті желіні құрады.

Үлкен қашықтықта және пайдаланушыларды молынан қамтитын есептеуіш желілер телекоммуникациялық желілерді құрайды.

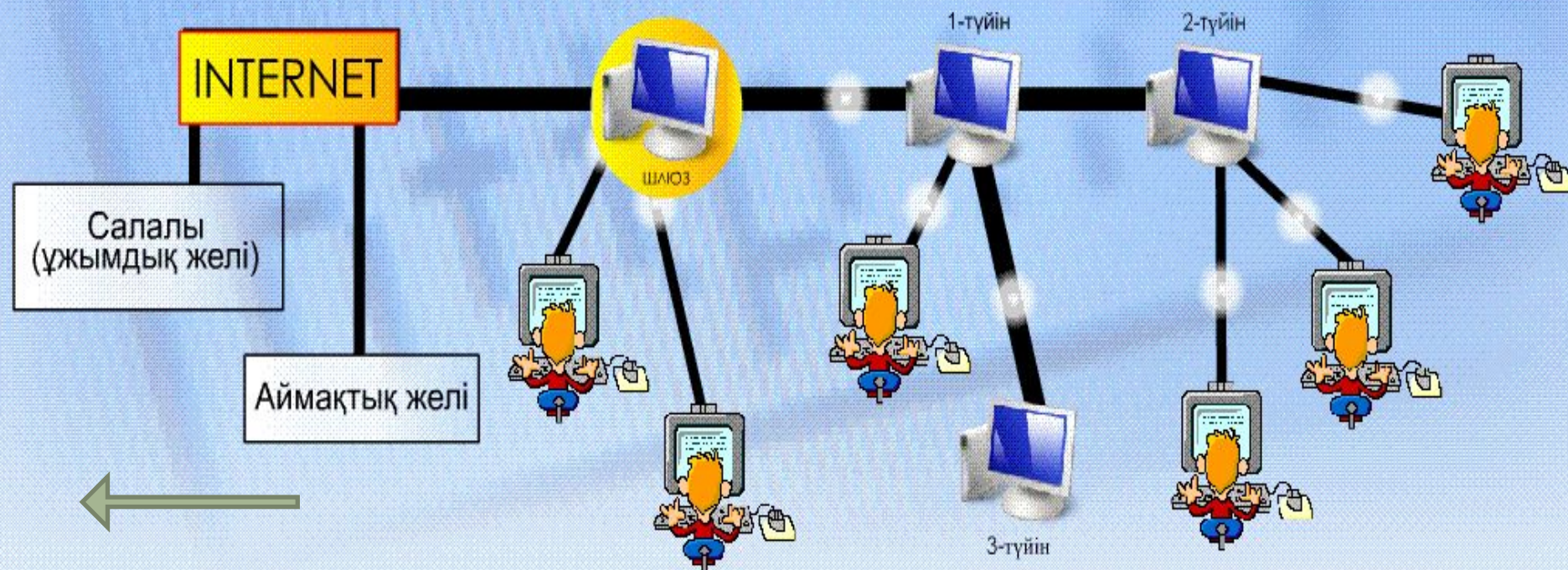

Ауқымды желі

Ауқымды (Телекоммуникациялық) желі – бұл бір-бірінен үлкен қашықтықта орналасқан, көптеген жеке компьютерлердің және ауқымды желілердің бірігуі.

Ауқымды желі құрылысы

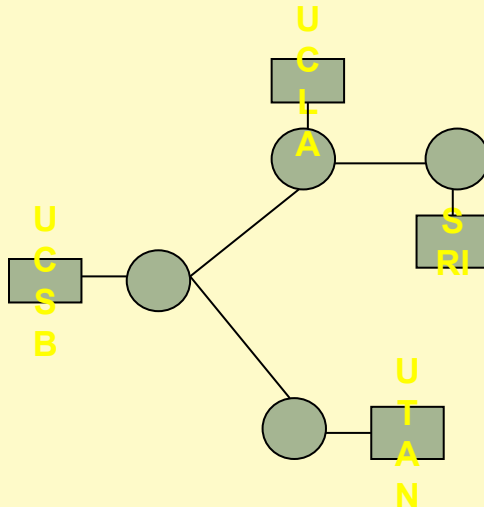

Тарихи анықтама

Америка құрама штатының қорғаныс министірлігінің болашаққа жоспар құру агенттігі (**DARPA**) – 1966 жылы телекоммуникациялық желілердің жобасын ұсынды, тұңғыш компьютерлік желілерді ойлап тапқандықтан **ARPAnet** деген атқа ие болды.

29 қазан 1969 жыл
желінің туған күні деп саналды.

Төрт түйіннен тұратын ARPAnet-тің құжаттық сызбасы

SRI – Стенфорд университетінің **Зерттеу орталығы**

UCLA – Лос-Анжелестегі Калифорния университеті

UCSB – Санта Барбарадағы Калифорния университеті

UTAN – Юта штатының университеті

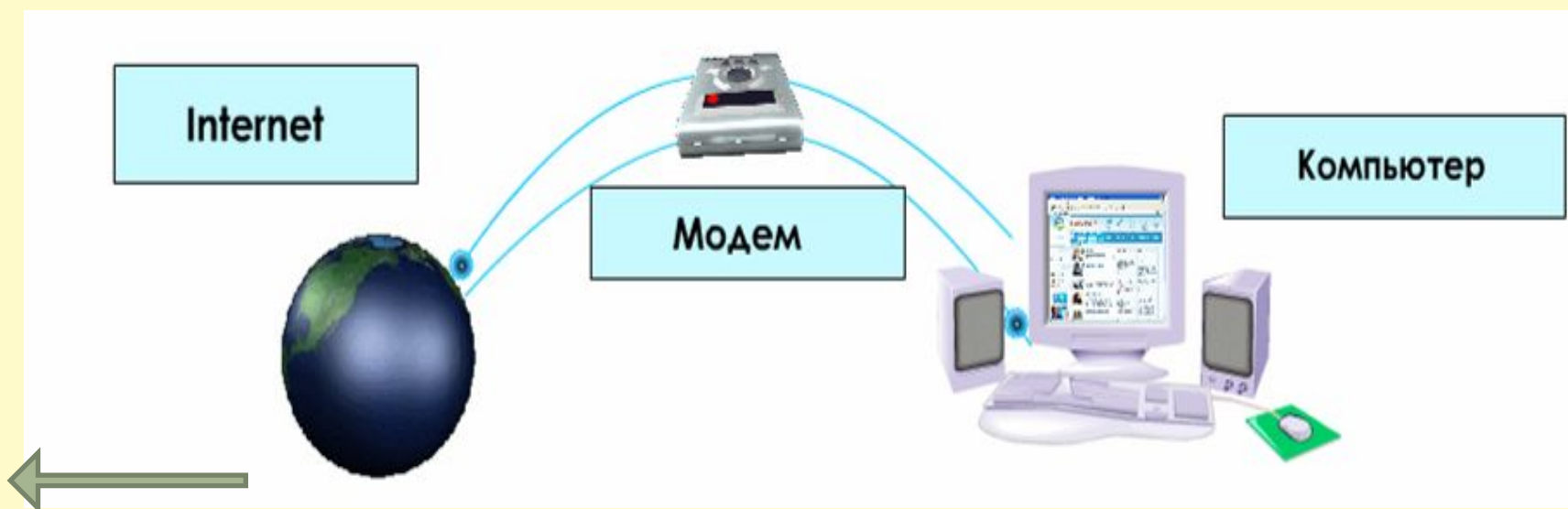

Сервер – ортақ пайдалануға арналған барлық ресурстарды қамтитын компьютер. Ортақ ресурстарды пайдалану үшін сервер қосулы болуы қажет. Желідегі жұмыстың көп бөлігін сервер атқарады.

Интернет желісіне қалай қосылуға болады?

Интернет желісіне қосылу үшін компьютерге модем керек. **Модем** дегеніміз – бұл компьютерге телефон желісі және сымдары арқылы мәлімет алмасуға мүмкіндік беретін құрылғы. Модем арқылы қосылым жасау үшін компьютердің иесіне лайықты провайдер тауып Интернетте жұмыс істеу үшін келісім шартқа отыруға болады.

Провайдер таңдау.

Провайдер деп – бұл ұйым мен жеке тұлғаларға Internet қызметтерін ұсынатын компания.

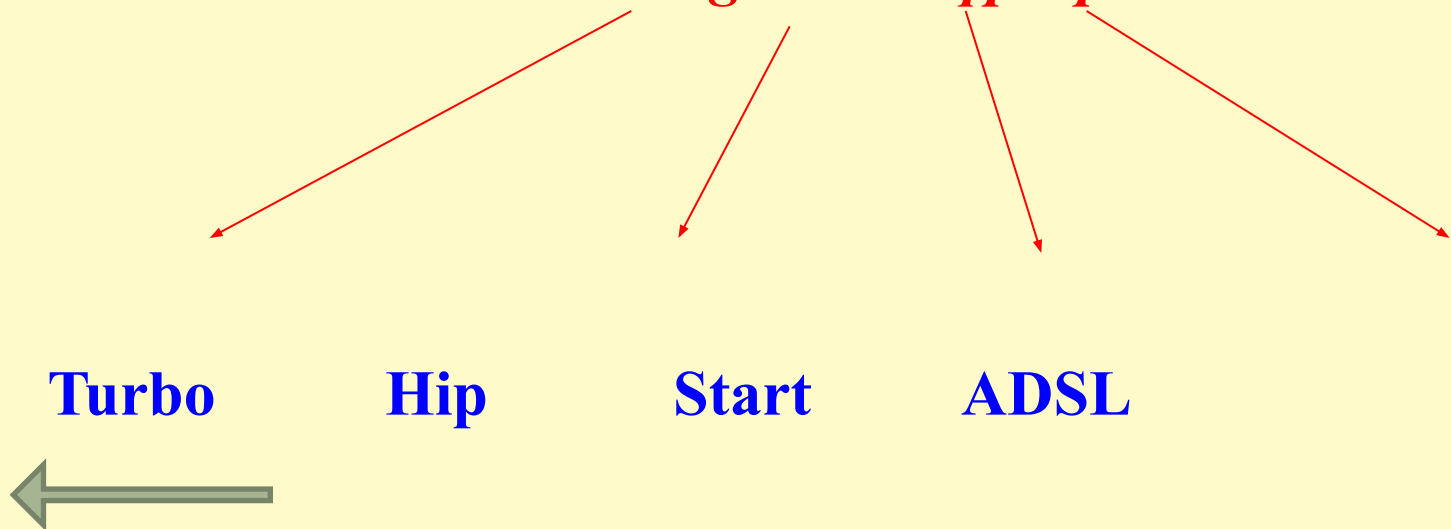
Провайдерлер

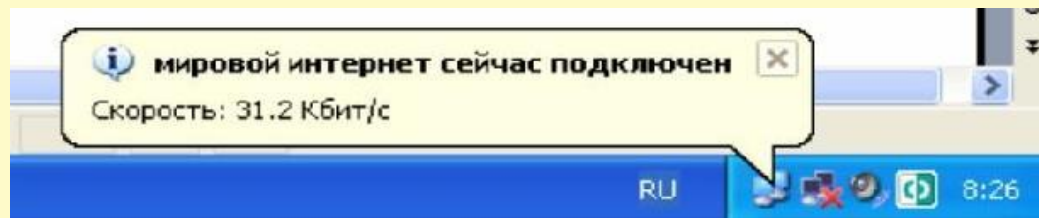
Қазахтелеком ұсынған тариф – Mega line.

2006 жылдан бастап қолданылады. Жылдамдығы: 128 – 256 Кбит/с.

Mega line түрлері

Интернет желісіне қосылу үшін модемнің арнайы бағдарламасын компьютерге қондырып компьютер мен модемді өзара қосу қажет. Сол кезде экранда таңбашасы пайда болады. Оны шертіп, келесі командаларды орындаймыз. Тапсырмалар панелінде

хабарлама пайда болады, сіз интернет желісіне қосылдыңыз.

Браузер – Web беттерді қарауға арналған программа

Браузер түрлері

Интернет қызметтері

<http://www.hotbot.com>

<http://www.altavista.com>

<http://www.google.com>

<http://www.yahoo.com>

<http://www.aport.ru>

<http://www.yandex.ru>

<http://www.rambler.ru>

Қазақстан Республикасының анықтамалық іздестіру жүйелері

<http://www.site.kz>

[\[A green arrow pointing to the left, located at the bottom left of the slide.\]\(http://<u>akolya.hypermart.net</u></p></div><div data-bbox=\)](http://<u>tabu.nursat.kz</u></p></div><div data-bbox=)

Үйге тапсырма:

*Компьютерлік желілердің
негізгі ұғымдары туралы
жалпы мағлұмат.*

Оңтүстік Қазақстан облысы
Отырар ауданы
"Шілік" шағын жинақты жалпы орта мектеп

Ашық сабақ

/8 - сынып/

Пән мұғалімі:

Г.Тоқсанбаева

Шілік ауылы 2015 жыл